

SEKTOR ENERGETIKE SVE ČEŠĆE BEZ REŠENJA, PA SE ODLUKE
PREBACUJU NA

SUD





Dragi čitaoci,

Ovo je jubilarni 300. broj Biltena Agencije za energetiku, koji se od 14. aprila 2006. na ovamo, sa preko 5.000 objavljenih tekstova, razvio od internog informatora za zaposlene u Agenciji, do danas, preko portala <http://www.aers.rs>, svima dostupnog beležnika najznačajnijih zbivanja na svetskoj energetskoj sceni u proteklih nedelju dana.

Iako jedinstvena publikacija među evropskim energetskim regulatornim telima, Bilten nema drugi cilj osim da Vam posluži kao dodatni izvor informisanja iz ovog sektora privrede, bez namere da izborom vesti sa specijalizovanih portala, iz svetskih medija i novinskih agencija, bude tumačen kao opredeljenje Agencije za energetiku prema temama koje obuhvata.

Urednik Biltena, Dušan Daković



BEČ – Gruzija je podnela predsedavajućem Energetske zajednice (EnZ), Republici Srbiji, molbu za prijem u punopravno članstvo ove institucije, saopšteno je iz sekretarijata EnZ u Beču. U saopštenju se navodi da je Gruzija od decembra 2007. posmatrač u EnZ, se njenim prijemom granice Energetske zajednice pomerile do istočne obale Crnog mora.



Pozdravljajući želju Gruzije, direktor Sekretarijata Janez Kopač je rekao da će, pre razmatranja formalnog prijema Gruzije na sastanku Ministarskog saveta EnZ (oktobra 2013. u Beogradu), uslediti temeljna analiza gruzijskog energetskog sektora, a potom i pregovori o prijemu. Članice EnZ su Albanija, BiH, Crna Gora, Hrvatska, Makedonija, Moldavija, Srbija, Ukrajina i UNMIK. Status posmatrača, osim Gruzije, imaju Jermenija, Norveška i Turska. energy-community.org

BUDIMPEŠTA – Mađarski snabdevači energijom tužili su sudu tamošnjeg energetskog regulatora HEO zbog smanjenja maloprodajnih tarifa električne energije, prirodnog gasa i grejanja od 10 odsto, počev od 1. januara ove godine. Dnevnik **Népszabadság** navodi da su snabdevači strujom i gasom podneli odvojene, ali veoma slične tužbe zbog novih tarifa koje je HEO utvrdio u decembru prošle godine. Državni sekretar za pitanja energetike u ministarstvu nacionalnog razvoja, Janoš Forađi rekao je da ova „očekivana“ reakcija neće sprečiti vladu da razmotri i dodatna smanjenja cena energije u jesen ove godine, pre naredne grejne sezone. Portal **Portfolio.hu** pretpostavlja da su tužbe na odluku HEO verovatno utemeljene na administrativnim prekršajima (nove tarife moraju biti određene 30 dana pre stupanja na snagu) i nepriznatim troškovnim elementima.





PARIZ - Francuska nuklearnoenergetska kompanija Areva žalila se na odluku češkog Ureda za zaštitu privredne ravnoteže (UOHS) koji je u januaru ove godine odbio njen zahtev da se zamrzne tender za izgradnju nova dva reaktora u NE Temelin. Vlasnik elektrane, češki energetska kolos ČEZ, je 2012. godine „zbog neispunjavanja tehničkih i drugih uslova“ iz tendera isključio iz razmatranja ponudu Areve. Trenutno je tender zaustavljen jer je UOHS zabranio dalje aktivnosti dok se ne reši žalba Areve. ČEZ u idućem krugu razmatra ponude japansko-američke firme Westinghouse i rusko-češkog konzorcija MIR1200 koji predvodi ruska tvrtka AtomStrojEksport, javlja češki dnevnik **Prague Monitor**.



**Ne sjellim jetë
në shtëpinë tuaj**

Energjia elektrike duhet paguar si çdo produkt tjetër

PRAG - Češka energetska grupacija, ČEZ, zvanično je 7.februara saopštila da će pokrenuti međunarodnu arbitražu optužujući Tiranu da nije zaštitila investicije u češkoj distributerskoj kompaniji u Albaniji. Albanski energetska regulator je 21. januara oduzeo ČEZ-ovoj lokalnoj firmi CEZ Shperndarje licencu za distribuciju električne energije, nakon što ju je u decembru optužila da je državi nanela štetu od jedne milijarde dolara tako što nije uvezla dovoljne količine struje i nije ulagala u elektromrežu te zemlje. ČEZ nije saopštio gde će se održati arbitraža, niti koliku odštetu će da traži, ali je gubitke u Albaniji procenio na 200 miliona evra. Češka kompanija je na albansko tržište ušla u maju 2009. godine kupovinom 76 odsto akcija albanske distributerske kompanije. Albanska vlada je, takođe,



najavila da će zbog spora sa ČEZ-om zatražiti međunarodnu arbitražu i odštetu. **Reuters**

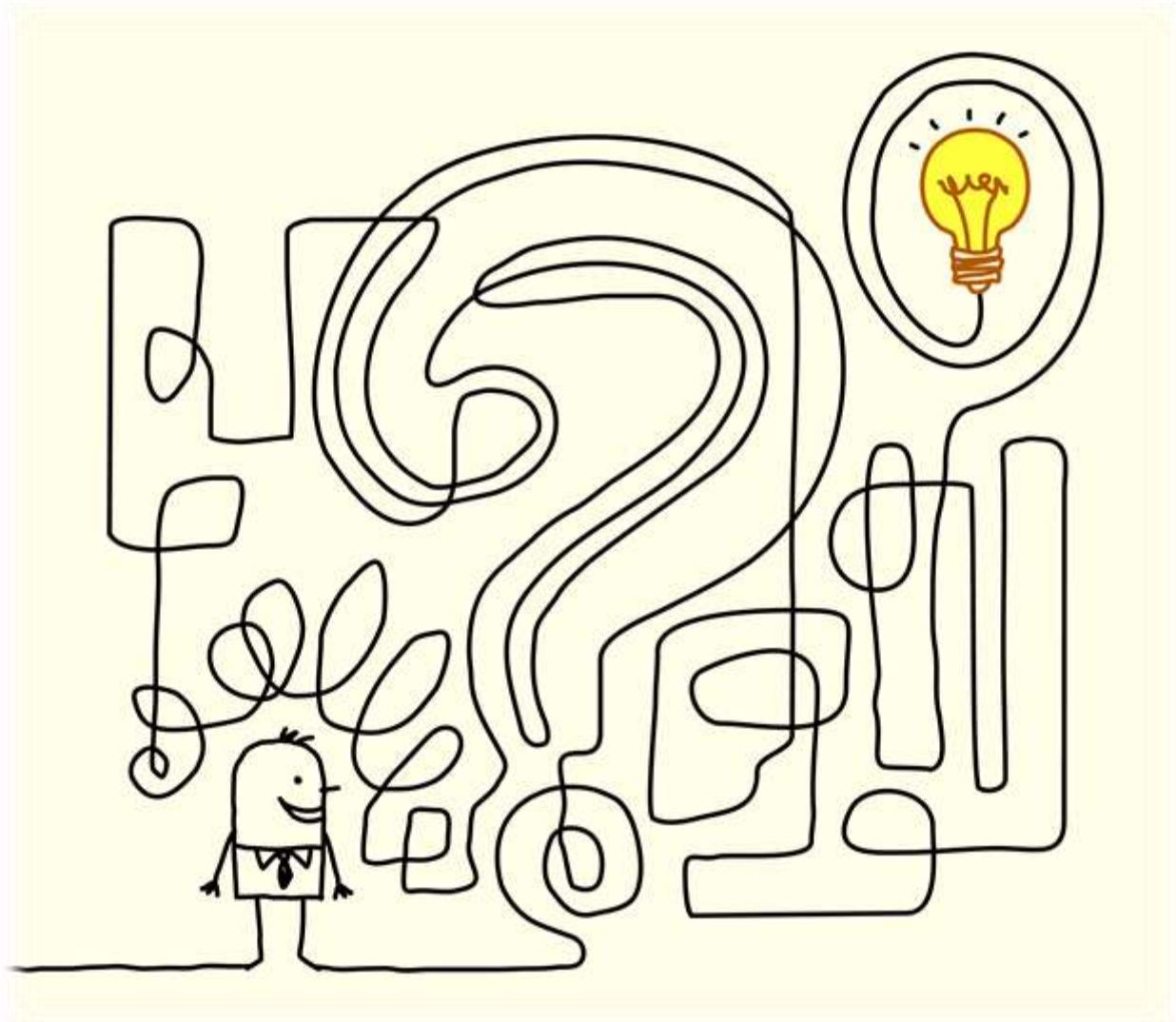
MADRID - Vlada Španije usvojila je paket mera namenjen balansiranju elektroenergetskog sistema i sprečavanju dodatnog poskupljenja struje u 2013.godini. Mere obuhvataju takođe i izmenu sistema nadoknade regulisanih aktivnosti u elektroenergetskom sektoru – prenosa, distribucije itd. S druge strane, Vlada je 1.februara usvojila predlog zakona o vanrednom kreditu od 2,2 milijarde evra vezan za subvencije za obnovljive izvore energije u 2013. godini, prenosu **EurActiv**.

LONDON – Britanski energetska regulator Ofgem zatražio je od vlade ovlašćenja da može da sprečava energetske brokere da nestručno savetuju i pogrešno upućuju potrošače. Regulator želi pravo da donese propise kojima bi zaštitio industrijske kupce energije od takve prakse. Ofgem navodi da mu je između 14 i 17 odsto kompanija koje su koristile energetske brokere za promenu snabdevača reklo da nisu zadovoljni uputstvom. Trenutno je u Britaniji za taj segment zadužena Kancelarija za pošteno trgovanje. Ofgem sada ima ovlašćenja da nameće regulativu protiv snabdevača energijom, ali ne i protiv brokera. **supplymanagement.com**



UGOVARANJA, INVESTICIJE, INOVACIJE

DIZELDORF - Nemački E.On objavio je nameru zatvaranja svojih termoelektrana na gas i ugalj ukupnog kapaciteta 11.000 MW, a uskoro će se ugasiti i nuklearni reaktor Grafenheinfeld koji se ionako prema nemačkom zakonu mora zatvoriti 2015. godine. Kao razlog zatvaranja navodi neisplativost proizvodnje iz tih izvora, zbog poskupljenja gasa i pada cena električne energije na evropskim berzama. Nemačka je doživela ogroman rast obnovljivih izvora energije sa



prioritetnim pristupom mreži u odnosu na električnu energiju iz termoelektrana. To je dovelo do toga da su ranije profitabilne elektrane počele da rade kao podrška sistemu, što im je smanjilo broj sati rada i istopilo prihode. E.On za 2013. godinu planira usmeravanje investicija u sektor distribucije, obnovljive izvore i tržišta van EU kao što su Rusija i Turska, objavio je **Energy Market Price**.

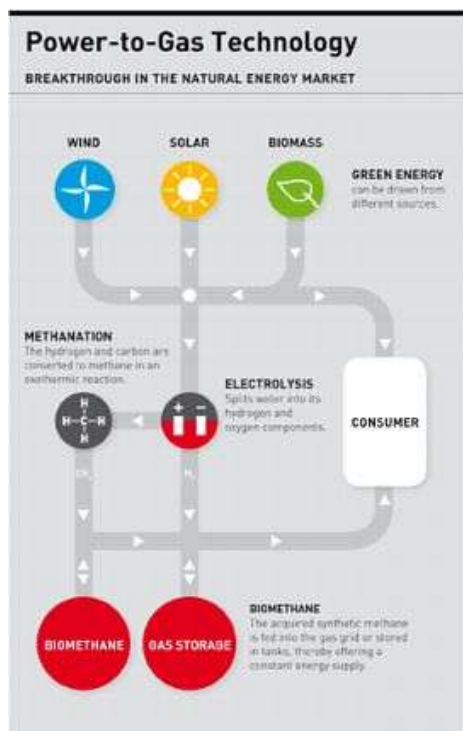


LONDON – Britanski elektroenergetski kolos Centrica dobio je podršku od kreditne agencije Moody's zbog odluke da se povuče iz projekta gradnje prve dve nuklearne elektrane u Velikoj Britaniji. Odluka kompanije da odustane od udela od 20% u projektu gradnje nuklearke Hinkley Point u Somersetu i Sizewell u Suffolku, kojim rukovodi kompanija EDF Energy „je kreditno pozitivna jer uklanja visoke investicione i građevinske rizike koji bi nastali iz ovog posla“, ocenio je Moody's. Britanska kompanija je odlučila da se povuče iz zajedničkog ulaganja sa EDF Energy jer su se pred-razvojni troškovi približili predviđenom plafonu od milijardu funti. Takođe i zbog neizvesnih rokova i troškova izgradnje, prenosi 8. februara *Utility Week*.



ŠTUTGART – Skladištenje električne energije u gasovodne mreže je jedna od tehnologija budućnosti koja se trenutno isprobava u 20 pilot postrojenja u Nemačkoj, kao jedan od načinaa balansiranja fluktuacija u snabdevanju iz izvora vetro i solarne energije, piše 4.februara portal

DEUTSCHLAND.de. Trenutno, se dve glavne tehnologije koriste za "skladištenje" viška električne energije – reverzibilne hidroelektrane sa gornjom i donjom akumulacijom i, od nedavno, veliki akumulatori solarne energije proizvedene na krovovima zgrada. Ni jedan. međutim, neće biti dovoljan da stabilizuje elektroenergetski sistem u budućnosti. Probni projekti u Nemačkoj zasnovani su na tehnologiji „power-to-gas,, (struja-u-gas), pri čemu se višak generisane zelene energije koristi za razlaganje vode elektrolizom u vodonik i kiseonik. Vodonik se skladišti u malim razmerama direktno u gasovodne mreže, ili se najpre sintetizuje u metan, koji predstavlja glavnu komponentu prirodnog gasa. Nemačka gasovodna mreža je dužine oko 400.000 kilometara, pa taj gas kasnije može biti korišćen u termoelektranama za ponovno pretvaranje u električnu energiju. Ova tehnologija je za sada u povoju i još preskupa. Glavni problem predstavlja relativno velika količina energije koja se gubi u procesu konverzije. Ipak, stručnjaci se nadaju da



će „power-to-gas“ uskoro biti spremna za veliku scenu. Nedavno je najveći u svetu istraživački pogon za varijantu metana otvoren u Štuttgart-Vaingenu, pod komandom Centra za istraživanje solarne energije i hidrogena u Baden-Virtembergu.



OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

BRISSEL - Zemlje EU planirale su da na kraju 2012. imaju 5.829 megavati instalisanih kapaciteta za proizvodnju struje iz vetra na moru ali su planovi, delom i zbog recesije, podbacili za gotovo 1.000 megavata ili za 330 turbina. Najviše novih vetroturbina prošle godine postavila je Britanija dok su najviše podbacile Francuska i Nemačka, preneo je **Euractiv**. Međutim, i uz



podbačaj, u prošloj godini u EU su instalisani rekordni kapaciteti za proizvodnju struje iz vetra van kopna. Podaci Evropskog udruženja za energiju vetra (EWEA) pokazuju da su u evropskim vodama na kraju 2012. godine bili instalisani kapaciteti za proizvodnju 4.995 megavati struje iz eolske energije. Prognoze EWEA za 2013. i 2014. godinu su dobre, s obzirom da je u izgradnji 14 "offshore" projekata. To bi trebalo da donese još 3.300 megavati instalisanih kapaciteta, od čega 1.400 megavati ove a ostalo iduće godine, i dovede ukupne "offshore" kapacitete u Evropi na 8.300 megavati.

BRISSEL - Evropsko udruženje za energiju vetra (EWEA) prognozira da će do 2020. godine vetroelektrane postati značajan izvor energije u Srednjoj i Istočnoj Europi. Da bi se ostvario rast tog sektora, nužno je da zemlje Srednje i Istočne Europe donesu stabilne propise, pre svih Češka, Mađarska i Bugarska. Izveštaj se poziva na navodi planove 12 novih članica Evropske unije koji pokazuju da bi sa 6,4 GW u 2012. godini ukupni kapaciteti vetroelektrana trebalo do 2020. da dostignu 16 GW. To bi zadovoljilo potrebe 9 miliona domaćinstava, javlja britanski portal **Silobreaker**.





PRAG - Češki premijer Petr Nečas rekao je da Vlada sa Uredom za regulaciju energetike (ERU) traži način da se smanji uticaj otkupnih cena za obnovljive izvore, pre svega Sunčeve energije, na ukupnu cenu električne energije. Izjava dolazi posle informacije da postoji mogućnost da su bivši članovi Saveta ERU nezakonito doneli odluke o visini otkupnih cena za Sunčevu energiju. Češki premijer je naveo da je vlada već 2010. upozorila na taj problem i zatražila promenu cena, ali da se ništa nije preduzelo. Interna istraga u nezavisnom regulatornom telu ukazuje da je moguće da su postojala kršenja propisa kod definisanja otkupnih cena, javlja češki dnevnik **Prague Monitor**.



BRISEL - Prema podacima Evropskog udruženja fotonaponske industrije (EPIA) na kraju 2011. godine Nemačka, Italija i Španija su imale najviše kapaciteta za proizvodnju električne iz Sunčeve energije u Evropskoj uniji. U Nemačkoj instalisana snaga fotonaponskih sistema iznosi 24.780 MW, u Italiji 12.754 MW, a u Španiji 4.400 MW. Iza njih su Francuska (2.659 MW), Belgija (2.018 MW), Češka (1.959 MW), Velika Britanija (875 MW) itd, dok značajno zaostaju Mađarska sa svega 4 MW i Poljska sa 3 MW.

BERLIN – Vlada Nemačke će predložiti usvajanje zakonodavnim mera do avgusta ove godine kojim će se zamrznuti na postojećem nivou potsticajne cene (FIT) za proizvođače obnovljive energije do kraja 2014. godine. Iza toga, svako povećanje naknada potsticajne cene bi bilo ograničeno na 2,5% godišnje, najavio je ministar ekologije te zemlje Peter Altmaier (na slici) , a



prenosi **Wall Street Journal**. Zakon će omogućiti mrežnim operaterima da smanje izdatke za otkup električne energije iz novih OIE. Taj izdatak države išao je na teret računa za električnu energiju nemačkih potrošača, uglavnom

domaćinstava. FIT su prvi put uveli socijaldemokrate i zeleni 1998. koji su vladali do 2005, ali su naknade za ove tarife oštro uvećane tokom mandata sadašnje kancelarke Angele Merkel, sa 3,6 evro centi po kWh, na 5,3 €c u januaru. Ovim se i podrška koju je Merkelova dobila kada je donela odluku o postepenom zatvaranju nemačkih nuklearki, postepeno pretvorila u nezadovoljstvo običnog potrošača električne energije u zemlji. Altmaier je rekao da nije prihvatljivo da ubuduće potrošači sami plaćaju teret FIT. To je bio jedan od zahteva nemačke opozicije (da elektroprivreda preuzme veći teret tereta subvencija OIE) u izbornoj kampanji, pa se zaokret vlade Angele Merkel smatra zakasnelim.



BEČ – Predsednik Ukrajine Viktor Janukovič izrazio je nezadovoljstvo nivoom saradnje njegove

VILNJUS, KIJEV – Predsednik Ukrajine Viktor Janukovič okarakterisao je u sredu „nepoštenim“, a dan kasnije ministar energije te zemlje „nerazumnim“, račun od sedam milijardi dolara koji je Gazprom prošle nedelje ispostavio ukrajinskom partneru Naftogasu. Janukovič je tokom posete Litvaniji rekao i da ne krivi Rusiju, niti Gazprom za ispostavljeni račun, već bivšu vladu koja je sklopila takav ugovor. Ministar energije Eduard Stavicki je u četvrtak međutim preneo odgovor Kijeva ruskoj strani „da ne smatra razumnim ispoštovati račun od 7 milijardi dolara, jer ne vidi osnova za to“. *Interfax*

zemlje sa evropskom Energetskom zajednicom (EnZ), gde je Ukrajina jedna od punopravnih članica. Sekretarijat EnZ je tim povodom u četvrtak, u pismu Janukoviču izrazio iznenađenje zbog iznetih stavova i podsetio ukrajinskog predsednika

da njegova zemlja nikada do sada nije tražila od ovog tela bilo kakvu pomoć, ili akciju vezano za primenu pravila pristupa treće strane. Janukovič je naime u sredu prilikom posete Vilnjusu

kazao da Ukrajina tokom tri godine članstva u EnZ nije od te institucije imala podršku u gasnom sporu sa Moskvom i Gazpromom. Janukovič takođe navodi da njegova zemlja ne zna dali je EnZ konsultovana (od strane država njenih članica) prilikom sklapanja drugih ugovora koji pogađaju interese njegove zemlje, „poput, na primer, gradnje gasovoda Južni tok“. Kako je preneo *Interfax*, Janukovič je takođe rekao da se Ukrajina žalila EnZ povodom računa od 7 milijardi dolara koje joj je ispostavio Gazprom na osnovu klauzule „preuzmi-ili-plati“ (zbog manjeg uvoza gasa od ugovorenog u 2012.), ali da iz Beča nije dobila bilo kakav odgovor. Direktor Sekretarijata EnZ Janez Kopač je u pismu Janukoviču naveo da Ukrajina do sada nije pozvala Sekretarijat da se uključi u Rusijom, niti da pomogne u primeni odredbi iz tzv. Trećeg energetskeg paketa EU. „Jedini slučaj kada su Sekretarijatu prenete kritike iz Vlade Ukrajine ticale su se učešća Srbije u Gazpromovom projektu Južni tok, na šta je Sekretarijat odgovorio da je njegova uloga unutar EnZ da obezbedi sprovođenje obavezujućih odredbi iz Ugovora o EnZ među svim zemljama članicama, kao i za sve projekte na njihovim teritorijama. Niti je Ukrajina, niti bilo koja od njenih kompanija do sada pokrenula preko Sekretarijata spor vezan za taj projekat“, konstatuje Kopač u pismu objavljenom na sajtu EnZ. www.energy-community.org



bilateralne rasprave sa

MOSKVA – Gazprom planira da ove godine smanji cene uvozniciima njegovog gasa u Evropi za ukupno 4,7 milijardi dolara, rekao je u petak predstavnik kompanije.



REGION

SARAJEVO - Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH ne priprema zakon o gasu na nivou BiH, jer za takav zakon ne postoji entitetska saglasnost, a ne postoji ni obaveza iz Ugovora o formiranju Energetske zajednice (EnZ), saznaje u sredu **Srna** u ovom ministarstvu.

Prema istom izvoru, BiH nije dobila rok da usvoji pomenuti zakon, kako se to moglo čuti u javnosti, već je Sekretarijat EnZ krajem januara zatražio odgovor na koji način će biti

prevaziđeni nedostaci u vezi sa harmonizacijom entitetskih propisa u gasnom sektoru. Ministarstvo rešava pitanja realizacije Ugovora o uspostavljanju EnZ u domenu internog tržišta prirodnog gasa,

24 Jan 2013

Secretariat sends a Reasoned Opinion in the case concerning gas legislation in Bosnia and Herzegovina



On 24 January 2013, the Energy Community Secretariat submitted a Reasoned Opinion in Case ECS-8/11 against Bosnia and Herzegovina. In the Secretariat's view, the country's legislation governing the gas sector fails to implement the *acquis communautaire* on gas, namely Directive 2003/55/EC and Regulation (EC) No 1775/2005. Having taken into account the reply of the Government to the Opening Letter the Secretariat maintains the findings made therein.

ali bez rezultata zbog postojanja dva različita entitetska viđenja ili dva koncepta na koji način interno tržište prirodnog gasa u BiH treba biti organizovano, kažu u Ministarstvu. Ugovorom o uspostavljanju EnZ zemlje potpisnice obavezale su se da će u određenim vremenskim rokovima sprovesti odredbe Ugovora, odnosno set evropskih direktiva u oblasti električne energije, prirodnog gasa, nafte, obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti, životne okoline, konkurencije i statistike.

SOFIJA – Bugarski gasni monopolista Bulgargaz najavio je širenje i na druga tržišta „kada budu kompletirani projekti povezivanja sa gasnim sistemima Srbije, Rumunije, Grčke, Turske i Makedonije“. Izvršni direktor kompanije, Dimitar Gogov, rekao je na jednom gasnom skupu u utorak u Sofiji da će „ipak, garantovanje snabdevanja bugarskih potrošača biti u prvom planu“.

Novinite

PODGORICA - Češka elektroenergetska kompanija ČEZ nije uključena u projekat izgradnje drugog bloka Termoelektrane (TE) Pljevlja, rekla je u subotu agenciji **Mina-business** portparol kompanije, Barbora Pulpanova, odgovarajući na pitanje da li će ČEZ biti investitor u projektu s obzirom na to da je Škoda Praha pokazala interesovanje za izvođenje radova. Škoda Praha je Vladi Crne Gore poslala pismo o namerama u kome su pokazali zainteresovanost za projekat izgradnje drugog bloka TE. ČEZ je bio ozbiljno zainteresovan za kupovinu Termoelektrane i manjinskog državnog udjela u Rudniku uglja, ali se nije javio sredinom 2006. godine na ponovljeni tender jer, kako je tada objašnjeno iz kompanije, nije bilo prostora za značajne promene prethodno nudenog iznosa. Češka kompanija je nudila 18 miliona EUR uz 43,8 miliona investicija.

